

z kapitalistických armád

MOŽNOSTI PTO ÚTVARŮ PRAVDĚ- PODOBNÉHO NEPŘÍTELE

Plukovník gšt. Ing. Antonín Slíma
podplukovník Ing. Jiří Bendák

Změny v globálním poměru vojenských sil ve prospěch socialismu na přelomu 60. a 70. let, jakož i potřeba účinněji čelit současným realitám, přiměla americkou administrativu a současně i vrcholné orgány velení NATO k přehodnocení forem a způsobů dosažení dlouhodobých strategických cílů. V červnu 1969 vyhlásil tehdejší prezident USA Nixon na ostrově Guam tzv. „Nixonovu doktrínu“, jejímž rozpracováním v oblasti vojenské politiky a strategie vznikla nová vojenská strategie „realistického odstrašování“, která především vytvořila nové podmínky pro rozhodné a energické jednání z pozice síly.

Nová strategie našla odraz ve všech oblastech vojenství a dala podnět k přehodnocení dosavadních a ke vzniku nových názorů na použití pozemních, vzdušných a námořních ozbrojených sil v příštím možném ozbrojeném konfliktu. Tak vznikla např. koncepce „úderu proti silám“, která nově řeší způsob použití strategických jaderných zbraní. Po nástupu Cartera byl z této koncepce rozpracován strategicko-operační princip „strategické dostatečnosti“ nebo též princip „zaručeného zničení“. Byla přehodnocena i platnost jiného strategicko-operačního principu tzv. „strategické mobility“, který řeší přísun strategických záloh do Evropy. Odrazem tohoto principu v praxi je současná výstavba tzv. „vojsk pro rychlé zasazení“, „sil pro posílení NATO“ a rozšiřování známých „sil dvojí dislokace“. V souladu s těmito i dalšími koncepcemi a strategicko-operačními principy (např. nejnovější doktrína „dvou válek“) se mění i názory na možný průběh ozbrojeného konfliktu na evropském válečném území. Tak se např. objevila nová teorie amerického velení, tzv. „krátká intenzivní válka“, podle které je hlavním úkolem ozbrojených sil NATO v ozbrojeném konfliktu změnit v krátkém období ve vymezeném prostoru poměr sil ve prospěch NATO, vojensky zajistit dosažení stanoveného politického cíle konfliktu a vytvořit tak výhodnější podmínky buď pro pokračování konfliktu, nebo pro eventuální jednání. V podstatě je tato teorie zaváděna urychleně do praxe, a to nejenom v amerických ozbrojených silách, ale též

měř ve všech armádách členských zemí Severoatlantického paktu. Jde o opatření na úseku zvyšování bojové pohotovosti, zkracování mobilizačních lhůt, zlepšování poměru bojových jednotek k nebojovým (reorganizace ozbrojených sil), zkvalitnění týlového zabezpečení, v neposlední řadě i opatření ke zkrácení potřebné doby přísluhu strategických záloh do Evropy. Tato opatření jsou podle představ velení NATO nejdůležitějšími opatřeními, která zabezpečují vojenskou strategii „realistického odstrašování“ a z ní vyplývajících principů. Že nejde jen o teoretické úvahy, ale o koncepční praktická opatření, potvrdila řada cvičení, zvláště pak strategicko-operační VŠC Wintex-75, 77, 81.

Strategie se zákonitě odráží v operačním umění a taktice vedení bojové činnosti. V USA i v NSR je v současné době rozpracováno několik studií, které mají novým způsobem řešit možnosti boje armád NATO proti motostřeleckým a tankovým jednotkám prvních a druhých sledů armád Varšavské smlouvy, ničení RVD a spolehlivého umlčování prostředků PVO, průzkumu a manévruschopnosti vojsk na bojišti. Společným rysem všech studií je názor, že mechanizované jednotky, vybavené obrněnými a silně vyzbrojenými bojovými vozidly pěchoty, mají být připraveny působit v průběhu vedení bojové činnosti samostatně. V součinnosti s tankovými a bitevními (protitankovými) vrtulníkovými jednotkami mají ve většině případů rozhodovat o výsledcích boje.

Reorganizace má v amerických a západoněmeckých ozbrojených silách jeden společný charakteristický rys: značný růst počtů protitankových prostředků. Tak například jestliže dřívejší motorizovaná brigáda bundeswehru měla 26 organických PTRS, po reorganizaci má nyní mechanizovaná brigáda 72 organických PTRS, 12 raketových stíhačů s PTRS, celkem tedy 84 PT zbraní, dřívejší 4. mod měla 161 protitankových zbraní, v současné době již 4. md má 256 PT zbraní, celý 2. as má 855 PT zbraní. Obdobná situace je u amerických jednotek. Mechanizovaný prapor měl na sklonku roku 1979 12 odpalovacích zařízení PTRS, v současné době má 62 odpalovacích zařízení PTRS atd. Tyto počty umožňují vytvořit značné hodnoty PT zbraní na 1 km fronty. U západoněmecké mechanizované brigády můžeme předpokládat průměrnou hustotu 10–14 PT zbraní, u mechanizované divize (v celé hloubce sestavy) 17–21 PT zbraní. Na jeden prostředek tak připadá průměrně 60 m široký úsek.

U amerických svazků se střední hustota PT zbraní pohybuje od 25 do 30. Na jeden PT prostředek připadá úsek široký 40–50 m. Při koeficientu účinnosti PTRS 2. generace (Tow, Dragon) 2,0, může teoreticky mpr zničit až 124 obrněných cílů, mechanizovaná divize až 1446 cílů (306 tanků s koeficientem účinnosti 1,8 a 448 PTRS s koeficientem 2,0). Tak výrazné zvýšení počtů PT zbraní, ke kterému došlo nejen zvýšením počtu odpalovacích zařízení v jednotkách, ale i organizací nových útvarů a jednotek (ptvrtv u as N, začleněním bitevních vrtulníků do leteckých praporů amerických divizí atd.), dále modernizací a zavedením nových protitankových prostředků (stíhače tanků Jaguar 1, 2 u západoněmecké armády, M-901 u americké armády atd.) není samostatné, nýbrž vychází z rozboru dostupných informací o armádách Varšavské smlouvy. Americký polní řád FM-100-5 v hlavě 5 říká: „...proti americké divizi v Evropě mohou síly Varšavské smlouvy zasadit až 600 tanků v prvním sledu, po němž krátce následuje druhý sled o stejném počtu tanků. Tato doktrína je založena na zkušenostech z druhé světové války. V Sovětské armádě je hluboce vžitá a v případě vypuknutí války jde o taktiku, které by bylo třeba čelit.“

Růst kvality i kvantity PT zbraní u jednotek a útvarů pravděpodobného nepřítele musí mít odraz v našem myšlení, především pak v myšlení vševojskových velitelů. Zkušenosti z operační přípravy ukazují, že při vzájemném počtu PT zbraní nepřítele k počtu vlastních tanků 1:3 je pravděpodobnost splnění úkolu tankovou jednotkou jen 0,5, přičemž předpokládané ztráty tanků činí až 65 %. Při poměru 1:4 je pravděpodobnost splnění úkolu 0,25, ztráty budou činit až 75 % tanků. Při menším poměru tanků na PT zbraně již ztráty tanků budou neúměrně vysoké vzhledem k pravděpodobnosti splnění úkolu. Nabízí se tedy dvě východiska úspěšného vedení bojové činnosti:

- dosáhnout alespoň čtyřnásobné převahy tanků na PT zbraně nepřítele,
- před zahájením bojové činnosti efektivním průzkumem všech druhů vojsk zjistit a palebnými prostředky zničit většinu PT zbraní nepřítele.

Druhé východisko je příznivější. Zůstává však problém zjištění a zničení PT zbraní. Pod pojmem „protitanková zbraň“ nemůžeme vidět jen PTRS, event. bitevní (PT) vrtulník. Tyto prostředky patří v armádách pravděpodobného nepřítele mezi hlavní prvky protitankového boje, avšak zcela nevyčerpávají všechny druhy PT zbraní.

V současné době patří do komplexu PT zbraní armád NATO:

- a) ruční protitankové zbraně,
- b) minová protitanková pole (kladená klasickým nebo jiným způsobem),
- c) stíhače tanků (raketové),
- d) PTRS,
- e) bitevní (protitankové) vrtulníky.

Dále je nutné mezi PT zbraně v některých fázích boje počítat tanky a perspektivně i nově zaváděné jiné protitankové prostředky (PT hlavice řízených střel a podobně).

Ruční protitankové zbraně nejsou v současné době v popředí zájmu. Jsou však nadále zařazovány do výzbroje mechanizovaných i tankových jednotek, zejména v bundeswehru (v mpr — 60 ks, v tpr kolem 50 ks atd.). Mezi přednosti těchto zbraní patří nízká hmotnost a především jednoduchost obsluhy a operativnost použití. V případě zásahu mají dostačující průbojnost. Při konstrukci je využíváno nových technických poznatků. Představitelem takové moderní pancéřovky je např. americká pancéřovka M-72 ráže 68 mm, Viper ráže 70 mm (obě s teleskopickými hlavěmi) nebo Smaw ráže 81 mm. V bundeswehru je používána moderní pancéřovka Ambrust 300 s možností účinné střelby s kumulativní střelou do 300 m a s tříštivotrhavou do 500 m. Při její rekonstrukci bylo úsilí zaměřeno na snížení hluku výstřelu a potlačení vzniku dýmu a výšeje.

I když se koeficient účinnosti ručních PT zbraní pohybuje od 0,3 do 0,5, svým značným počtem v jednotkách pravděpodobného nepřítele mohou v boji proti tankům sehrát značnou roli.

Protitankové miny nejsou, zvláště v posledních obdobích, zanedbatelným protitankovým prostředkem. Pozornost se soustřeďuje především na nové způsoby jejich ukládání. Z dostupných pramenů jsou známy některé kalkulační normy. Ženíjní rota brigády (samostatného ženijního praporu) může položit za 10 hodin až 4000 min ve dne, v noci pak 1500—1700. Pro obranu je stanovena minimální hloubka minového pole 100 m, minimální hustota je jedna PT mina na 1 m², zajištění proti zdvihu je až u 55 % položených min. U přehradného minového pole je stanovena hustota 3 PT miny na 1 m² při 20 % min zajištěných proti zdvihu.

Dálkové ukládání min podstatně zefektivňuje možnosti minování. Polní řád USA FM-100-5 k tomu říká: „Rychlý způsob kladení min umožňuje velitelům klást minová pole přímo na směry postupu nepřítele. Zdokonalení způsobu kladení mi-

nových polí činí z PT min důležitý prostředek boje s tanky nepřítele.“

Pod pojmem „dálkové ukládání (kladení) min“ rozumíme minování z vrtulníků, letounů, minovými vrhači a dělostřeleckými prostředky. Pro vrtulníky a letouny jsou vyvinuty kontejnerové pumy SSU 13A a 13B, které obsahují po 670 ks PT min. V západoněmecké armádě se v průběhu 80. let počítá se zavedením systému minování MSM (Minenstreummittel) pro zřizování povrchových minových polí. Pro tento systém byl vyvinut a odzkoušen minový samohybný vrhač M 730, který veze 6 kontejnerů se 600 PT minami. Jeden vrhač může vytvořit minové pole 1000×3000 m s volitelnou hustotou 0,2—0,6 za 20 minut. Ve výzbroji západoněmeckých divizních dělostřeleckých pluků je v rdo zaveden raketomet Lars. Při použití raket typu Pandora (event. Medusa) může baterie (8 ks RM) jednou salvou rozptýlit 2704 PT min, které vytvoří minové pole o rozměrech 300×2300 metrů se nepravidelnou hustotou na vzdálenost až 15 km. Obdobný „PT náboj“ je vyvinut pro houfnice 155 mm. Obsahuje 9 ks PT min. Po zavedení do výzbroje bude velitel brigády schopen svým samohybným dělostřeleckým oddílem klást PT minové pole na možné směry postupu nepřítele.

PT minová pole, zvláště pak pokládaná dálkovým způsobem, budou další poměrně významnou složkou boje proti tankům. Podle amerických pramenů je účinnost PT minového pole vyjádřena tabulkou (viz tabulku 1).

PT minová pole jsou, zvláště při útoku na obranu pravděpodobného nepřítele, důležitým faktorem boje proti tankům.

Stíhače (raketové stíhače) tanků jsou známé již z dřívější organizace bundeswehru, a i když po reorganizaci došlo ke snížení jejich počtů, ve výzbroji ponechané stíhače byly zdokonaleny do podoby typů Jaguar 1 a Jaguar 2. Stíhače tanků byly zavedeny do organizace amerických jednotek. Jde o typ M-901. Stíhače tanků jsou však vyvíjeny v řadě dalších západních zemí a jsou zaváděny do výzbroje armád.

Stíhač tanků, v podstatě rychlé a manévruschopné obrněné vozidlo se speciální nástavbou (věží) pro odpalování PTRS z bojového prostoru vozidla, má své opodstatnění i při velké nasycenosti vojsk PTRS. Hlavní výhodou je velká operativnost použití, která předurčuje stíhače tanků za základ pohyblivých prvků protitankové obrany. Je možné předpokládat další zdokonalování konstrukce stíhačů, především pak modernizaci podvozků, zvyšování vezeného

Tabulka 1

Hustota min v minovém poli na 1 m ²	% ztrát najíždějící obrněné techniky
3	90
2	80
1	60
0,5	30
0,2	10

palebného průměru, další automatizaci palebného systému.

Základem soudobé protitankové obrany moderních kapitalistických armád jsou PTRS. Jejich technické parametry zabezpečují především vysokou účinnost (80 až 95 %, koeficient účinnosti 2,0). Při neustálé se snižujících nárocích na vycvičenost obsluh (u soudobých stře) druhé generace udržuje operátor pouze cíl v záměrném kříži dalekohledu. Jejich technický vývoj nezaostává. U PTRS Hot a Tow je připravena k výrobě modifikace k ničení techniky s tzv. představným pancéřem, zkracují se doby letu střely k cíli (to má příznivý vliv např. na zkrácení nutného visu bitevního vrtulníku po odpálení PTRS na cíl), u zaváděných PTRS třetí generace (Hellfire) jsou již vypuštěny povelové vodiče.

Bitevní (protitankový) vrtulník, který spojuje výhody obratného a rychlého vrtulníku s vysokou účinností PTRS, je v současné době hromadně zaváděn do většiny armád (bundeswehr u nás protitankový vrtulníkový pluk s 56 bitevními vrtulníky, u americké armády až na stupni divize 42 bitevních vrtulníků v leteckém praporu divize, u francouzského as vrtulníkový pluk s bitevními vrtulníky atd.). Výhody bitevních vrtulníků, určených k přímé podpoře vojsk a především k ničení obrněných cílů, jako jsou:

- vysoká operativnost použití,
- možnost vedení palby na relativně velké vzdálenosti při relativně nízké zranitelnosti PL prostředky ničených cílů,
- vysoká účinnost palby spolu s dalšími technickými prvky moderních bitevních vrtulníků (AH-1 Tow, Cobra, B5-105P, Gazelle),
- samozacelitelné nádrže LPH,
- pancéřování sedaček pilotů a motorů,

— chlazení výtokových trysek,
— pozorovací přístroje s třináctinásobným zvětšením atd., stavi bitevní vrtulník do čela protitankových zbraní. To potvrdily i zkušenosti z války ve Vietnamu a na Blízkém východě.

V současné době se počítá s poměrem účinnosti vrtulník—tank — 1:2 až 4. Ze zkoušek bundeswehru a americké armády vyplynulo, že 10 vrtulníků je schopno zničit tpr (54 tanků). Tankovému pluku mohou způsobit až 50% ztráty.

V některých fázích boje, především při vedení boje na zdrženou a obranného boje, sehrávají v boji proti obrněným cílům důležitou roli tanky. Účinný dostřel soudobých tankových kanónů se pohybuje kolem 3000 m. Integrované systémy řízení palby kanónů moderních tanků zvyšují pravděpodobnost zásahu na 0,8—0,9 (u tanků počítáme s koeficientem účinnosti 1,8).

Tato fakta ukazují na skutečnost, že boji s tanky nepříteli věnují všechny armády NATO značnou pozornost. Přitom problém boje s těmito tanky chápou koncepčně a řeší jej komplexně jak vybavováním jednotek značným počtem PT zbraní, tak neustálým technickým zdokonalováním parametrů současných PT zbraní.

Z reálného zhodnocení poznatků o PT zbraních pravděpodobného nepřítel vyplývá, že zvlášť při plánování a organizaci útočného boje musíme položit důraz na včasné zajištění a zničení většiny PT zbraní nepřítel ještě před vyražením do útoku. Při vytvoření modelu bojové situace propočtem ukázal, že při útoku msp na mpr (bundeswehru) může tento prapor v boji na předním okraji obrany zničit 30 obrněných cílů (15 — PTRS, 5 — pancéřovkami, 10 — na minových polích), v boji v hloubce obrany praporu dalších 35—40 obrněných cílů (rota 2. sledu a zásah PTZ — ptr brigády — ve prospěch praporu). Tedy do za-

hájení brigádní protizteče (kde je možné předpokládat 41 tanků od tpr brigády) může být útočícímu pluku zničeno 65—70 obrněných cílů. (Při propočtu byly brány v úvahu jen střední hustoty a nepočítalo se se zásahem bitevních vrtulníků.)

Průzkum a ničení PT zbraní se stává důležitým faktorem přípravy úspěšného útoku. Přitom průzkum těchto objektů nemůžeme chápat jako úkol výhradně průzkumných jednotek.

V článku jsme chtěli znovu upozornit především vševojskové štáby a velitele na otázky boje s PT zbraněmi pravděpodobného nepřítele v tom smyslu, aby nedocházelo na jedné straně k přeceňování a na druhé straně k podceňování jejich množství a účinnosti. Zároveň šlo i o to, aby velitelský sbor objektivně hodnotil organi-

zační změny a opatření v armádách pravděpodobného nepřítele, aby tyto změny chápal komplexně, v úzké návaznosti na vývoj vojenských doktrín v hlavních členských státech Severoatlantického paktu.

Poznatky o zdokonalování organizační struktury a technické úrovně výzbroje, především západoněmeckého bundeswehru a amerických svazků na středoevropském válčišti, potvrzují snahy velení NATO o získání vojenské převahy nad armádami Varšavské smlouvy. Zdokonalování prostředků boje s obrněnými cíli je jen dílčím opatřením z celého komplexu koncepčně řešených problémů zvýšení bojeschopnosti jejich ozbrojených sil. Pro připravenost našeho velitelského sboru je tedy nezbytné trvalé studium dostupných poznatků o armádách pravděpodobného nepřítele a aplikace těchto poznatků do přípravy a výcviku vojsk.